

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET

Sikkerhed og kriseberedskab

– råd og vejledning til skoler og
uddannelsesinstitutioner

Indhold

1. Indledning	5
2. Resumé	6
Prioritér et godt undervisningsmiljø, herunder elevernes og de studerendes trivsel (før en hændelse)	6
Hvis en uddannelsesinstitution udsættes for sikkerhedstrusler (under en hændelse)	6
Når krisen er overstået (efter en hændelse)	6
Prioritér arbejdsprocessen i forbindelse med udmøntningen af kriseberedskaber	6
3. Lovgrundlag	7
4. Den forebyggende indsats mod udviklingen af voldelig og kriminel adfærd	9
Prioritér et godt undervisningsmiljø – herunder elevernes og de studerendes trivsel	9
Reaktioner på mistrivsel, dårligt undervisningsmiljø og andre faresignaler	12
5. Udmøntningen af kriseberedskaber og indsatsen efter en alvorlig hændelse eller krisesituation	13
Indledende om udarbejdelse af kriseberedskaber	13
Opmærksomhedspunkter i kriseberedskabet relateret til før en hændelse indtræffer	15
Opmærksomhedspunkter i kriseberedskabet relateret til under en hændelse	19
Indsatsen efter en alvorlig hændelse eller krisesituation	20
6. Oversigt over relevante eksisterende tiltag, myndigheder og organisationer	22
Myndighedssamarbejder og offentlige organisationer	22
Frivillige og andre relevante organisationer	23
7. Tjekliste – Flygt, gem dig, alarmér	24
Tjekliste	24
Bilag: Vejledning om reglerne om tavshedspligt og underretningspligt	26

Forord

Vejledningen "Sikkerhed og Kriseberedskab" har til formål at skabe overblik over viden og anbefalinger om forebyggelse og håndtering af alvorlige hændelser i en skolekontekst. Vejledningen kan bruges i danske skoler og uddannelsesinstitutioners lovpligtige arbejde med at sikre et sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt undervisningsmiljø. Det er meningen, at I, der har ansvaret for sikkerhed og kriseberedskab på de danske skoler og uddannelsesinstitutioner (herefter kaldet uddannelsesinstitutioner), kan hente inspiration, råd og anbefalinger i publikationen og bruge den som tjekliste, når I lokalt udmønter egne forebyggelsesplaner og kriseberedskaber. Vejledningen skal give jer viden om, hvordan I kan forebygge forskellige former for alvorlige hændelser og sikkerhedsrisici, herunder forebygge at væbnede overfald finder sted på jeres uddannelsesinstitution. Og den skal give inspiration og vejledning til, hvordan I kan håndtere situationen, hvis den eventuelt skulle opstå.

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet ser løbende på behovet for at revidere vejledningen blandt andet for at sikre, at den refererer til aktuel lovgivning og følger gældende sikkerhedsmæssige anbefalinger. Vejledningen blev senest revideret i 2016¹ og foreligger nu i en opdateret udgave, hvor det har været et formål at forenkle vejledningens opbygning, så den nemt kan indgå i arbejdet med forebyggelse og kriseberedskab.

Med venlig hilsen

Christine Lindrum Iversen

Kontorchef

Styrelsen for Undervisning og Kvalitet

August 2020

¹ I forbindelse med revideringen i 2016 blev der nedsat en arbejdsgruppe, der stod for at revidere vejledningen. Da der er tale om en lettere revidering i indeværende udgave, har en mindre gruppe bestående af KL, Rigspolitiet og PET været inddraget.

1. Indledning

Det er centralt for jeres uddannelsesinstitution at sikre et godt og sikkert undervisningsmiljø, som skal forebygge alvorlige hændelser og krisesituationer. Et godt undervisningsmiljø kan hjælpe med til at forhindre eller begrænse kriser og konflikter, hvilket undervisningsmiljøloven² også påpeger.

Denne vejledning har et særligt fokus på sikkerhedsspørgsmål. Den indeholder retningslinjer for og anbefalinger til, hvordan en uddannelsesinstitution kan forebygge og håndtere forskellige alvorlige fysiske hændelser og kriser, såsom væbnede overfald og angreb. Vejledningen kan bruges som inspiration og tjekliste. Det er vigtigt at understrege, at anbefalingerne og eksemplerne er udtryk for nogle generelle retningslinjer, og at vejledningen er rettet mod uddannelsesinstitutioner både i grundskolen og inden for ungdomsuddannelserne. Derfor skal I tilpasse dem, så de passer til netop jeres uddannelsesinstitution. Vejledningen er derfor ikke en udtømmende opregning af mulige forebyggelses- og håndteringsmetoder af forskellige alvorlige hændelser og krisesituationer. Det er op til jeres uddannelsesinstitution at arbejde målrettet med en forebyggelsesindsats og sikre et kriseberedskab, som er tilpasset jeres lokale forhold.

I foråret 2009 tog Undervisningsministeriet initiativ til at drøfte med uddannelsessektoren, hvordan der skabes et sikkert undervisningsmiljø. Ministeriet ønskede at sikre, at uddannelsesinstitutionerne havde de nødvendige værktøjer og metoder til rådighed til at sikre elevernes ret til et sikkert undervisningsmiljø. Der er sidenhen sket en tilpasning af de sikkerhedsmæssige anbefalinger og en udvikling i digitale medier og unges brug af sociale medier, som har givet anledning til en revidering af vejledningen. Vejledningen blev revideret i 2016 og foreligger nu igen i en opdateret udgave, der introducerer "flygt – gem dig – alarmér"-instruksen, der skal følges, hvis en uddannelsesinstitution udsættes for sikkerhedstrusler som terror og bevæbnet indtrængning. Instruksen vil blive udfoldet undervejs i vejledningen og fremgår som tjekliste bagerst i vejledningen. Vejledningen er også opdateret med en øget opmærksomhed på digitale mediers rolle ift. uddannelsesinstitutionernes forebyggende arbejde samt som led i krisehåndtering under en alvorlig hændelse. Vejledningen beskriver den forebyggende indsats over for udviklingen af voldelig og kriminell adfærd, berører udmøntningen af kriseberedskab, samt indsatsen efter at en alvorlig hændelse har fundet sted.

FLYGT

Kom væk fra farezonen og i sikkerhed. Det er bedre end at overgive sig.

GEM DIG

Hvis du ikke kan flygte, så gem dig. Sæt din telefon på lydløs og slå vibration fra. Barrikader dig, hvis du kan.

ALARMÉR

Ring 112, når det er sikkert at gøre det. Forhold dig roligt, når politiet ankommer. Følg politiets anvisninger og sørg for, at dine hænder er synlige.

POLITI

² Lov nr. 166 af 14. marts 2001 om elever og studerendes undervisningsmiljø.

2. Resumé

Prioritér et godt undervisningsmiljø, herunder elevernes og de studerendes trivsel (før en hændelse)

Første del af vejledningen handler om, hvordan jeres uddannelsesinstitution kan forebygge, at alvorlige hændelser sker, eller kriser indtræffer.

Kriser og alvorlige hændelser skyldes ofte, at børn, unge eller voksne har problemer. Derfor er det nødvendigt, at en uddannelsesinstitution aktivt bestræber sig på at sikre et godt undervisningsmiljø på uddannelsesstedet, så alle elever og studerende føler sig trygge og trives. En uddannelsesinstitution skal være bevidst om sit ansvar for elevernes og de studerendes trivsel og sørge for, at både undervisere og andre ansatte er klædt på til den forebyggende indsats. Alle ansatte bør kende og være opmærksomme på, hvilke faresignaler de skal være på udkig efter hos eleverne og de studerende. Desuden bør alle ansatte blive vejledt i, hvordan de skal reagere, når de opfanger faresignaler.

Hvis en uddannelsesinstitution udsættes for sikkerhedstrusler (under en hændelse)

Anden del af vejledningen handler om, hvordan jeres uddannelsesinstitution kan skabe et lokalt kriseberefskab, der kan håndtere situationen, når en alvorlig hændelse har fundet sted, eller en krise er indtrådt, samt den efterfølgende indsats, når krisen er overstået. Kriseberefskabet skal tage hensyn til de tekniske installationer og værktøjer, der er på jeres institution, og I skal lave retningslinjer for, hvordan I skal reagere, når en krise er indtrådt. For eksempel hvem skal tilkalde hjælp, hvordan skal eleverne og de studerende alarmes, og hvordan kan skaden begrænses mest muligt?

Det er vigtigt, at der er nogle klare og enkle retningslinjer for alle ansatte, så de ved, hvilket ansvar der påhviler dem, og hvordan de hver især skal handle, når en alvorlig hændelse indtræffer. Her gælder "flygt – gem dig – alarmér"-instruksen.

Når krisen er overstået (efter en hændelse)

I skal også have gjort jer overvejelser om det videre forløb, efter at en krise har fundet sted. I skal sørge for, at elever, studerende, forældre og andre berørte bliver informeret, og at alle kan modtage den nødvendige krisehjælp. I skal desuden underrette relevante myndigheder og evaluere kriseberefskabet, da der kan være procedurer, der bør ændres.

Prioritér arbejdsprocessen i forbindelse med udmøntningen af kriseberefskaber

Når I som uddannelsesinstitution arbejder med det forebyggende arbejde og opbygning af et kriseberefskab, vil det være hensigtsmæssigt at koordinere med relevante fagfolk og myndigheder. Det kan for eksempel være politiet, andre uddannelsesinstitutioner, psykiatrien, de sociale myndigheder, kommunen og frivillige hjælpeorganisationer. På den måde kan I sikre en kvalificeret og sammenhængende indsats i arbejdet med sikkerheden på uddannelsesinstitutionerne.

3. Lovgrundlag

Uddannelsesinstitutionerne i Danmark er i dag forpligtet til at forebygge og håndtere alvorlige hændelser og krisesituationer på uddannelsesstedet.

Undervisningsmiljøloven³ udgør det lovmæssige og forpligtende grundlag, der skal sikre eleveres ret til et sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt miljø. Dette fremgår af lovens § 1, stk. 1:

§ 1. *Elever, studerende og andre deltagere i offentlig og privat undervisning har ret til et godt undervisningsmiljø, således at undervisningen kan foregå sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Undervisningsmiljøet på skoler og uddannelsesinstitutioner (uddannelsessteder) skal fremme deltagernes muligheder for udvikling og læring og omfatter derfor også uddannelsesstedets psykiske og æstetiske miljø.*

Det er ledelsen på den enkelte uddannelsesinstitution, der har ansvaret for at sikre et godt undervisningsmiljø. Elever skal samarbejde om og medvirke til at opretholde et godt undervisningsmiljø, hvilket blandt andet fremgår af lovens § 4, stk. 2:

§ 4. *Elever, studerende og andre deltagere har ret til at vælge undervisningsmiljørepræsentanter til at varetage deres interesser over for uddannelsesstedets ledelse med hensyn til opfyldelse af bestemmelserne i § 1. Uddannelsesstedets ledelse kan tillade, at elever og studerende m.fl. tillægges mere vidtgående indflydelse på uddannelsesstedets undervisningsmiljø.*

Stk. 2. *Eleverne m.fl. kan vælge to repræsentanter til hver sikkerhedsgruppe, der er dannet på uddannelsesstedet i henhold til lov om arbejdsmiljø, og som beskæftiger sig med spørgsmål af betydning for undervisningsmiljøet.*

I 2017⁴ blev det præciseret, at der ligeledes skal handles for at sikre det psykiske undervisningsmiljø.

§ 1 c. *Konstaterer uddannelsesstedets ledelse problemer med det psykiske undervisningsmiljø i form af mobning el. lign., udarbejder ledelsen en handlingsplan, hvoraf det fremgår, med hvilke foranstaltninger problemerne effektivt bringes til ophør. Tilsvarende gælder, hvis uddannelsesstedets ledelse eller en elevs forældremyndighedsindehavere anser det for nødvendigt som følge af elevens bekymrende tilstand eller adfærd, herunder sygdom og fravær, på grund af problemer med det psykiske undervisningsmiljø i form af mobning el. lign.*

Derudover er et uddannelsessted forpligtet til at udarbejde en skriftlig undervisningsmiljøvurdering af sikkerheds- og sundhedsforholdene samt forholdene vedrørende det psykiske og æstetiske miljø på uddannelsesstedet. Undervisningsmiljøvurderingen skal revideres, når der sker ændringer af betydning, dog mindst hvert tredje år.

Det følger af lovens § 7, at

§ 7, *at undervisningsmiljøvurderingen skal indeholde følgende elementer:*

- *Kortlægning af uddannelsesstedets fysiske, psykiske og æstetiske undervisningsmiljø.*
- *Beskrivelse og vurdering af eventuelle undervisningsmiljøproblemer.*
- *Udarbejdelse af en handlingsplan, hvor det fremgår, i hvilken takt og rækkefølge de konstaterede problemer skal løses.*
- *Forslag til retningslinjer for opfølgning på handlingsplanen.*

³ Lov nr. 166 af 14. marts 2001 om eleveres og studerendes undervisningsmiljø.

⁴ Bekendtgørelse af lov om eleveres og studerendes undervisningsmiljø nr. 316 af 05.04 2017.

Undervisningsmiljøvurderingen skal være tilgængelig for elever og andre interesserede. Dansk Center for Undervisningsmiljø stiller værktøjer til rådighed for uddannelsesstedernes arbejde med undervisningsmiljøet. Materialet er opdelt i kategorierne: dagtilbud, grundskole, ungdomsuddannelse, samt voksen- og videregående uddannelse og er tilgængeligt fra www.dcum.dk.

4. Den forebyggende indsats mod udviklingen af voldelig og kriminel adfærd

Indsatsen mod hærværk, vold og anden skade på personer og bygninger forudsætter en forebyggende indsats, så børn og unge ikke udvikler voldelig og kriminel adfærd. Hærværk og vold skyldes ofte, at barnet og den unge har problemer, og derfor skal de sikres gode rammer for deres trivsel. En forebyggende indsats skal grundlæggende betragtes som en generel samfundsmæssig opgave, som indebærer, at alle væsentlige aktører og institutioner hjælper til med at vedligeholde og forbedre de gode rammer for trivsel.

Som undervisere på uddannelsesinstitutionerne har I gennem jeres daglige omgang med elever og de studerende mulighed for et særligt indblik i elevers og studerendes trivsel og sociale relationer. Det gør det muligt for jer at træde til med en tidlig og effektiv forebyggende indsats over for de elever og studerende, som ikke trives eller har andre problemer. Også familie, venner, sociale myndigheder, SSP og andre ansatte på uddannelsesinstitutionerne for eksempel sundhedsplejersker skal hjælpe med en forebyggende indsats.

I det følgende er der opstillet nogle generelle retningslinjer for og anbefalinger til, hvordan et godt undervisningsmiljø kan skabes, og hvordan I som undervisere kan identificere og håndtere faresignaler eller anden faretruende adfærd.

Priorité et godt undervisningsmiljø – herunder elevernes og de studerendes trivsel

Et godt og sikkert undervisningsmiljø kan begrænse unødvendige kriser og konflikter for eksempel mobning, social isolation og eksklusion fra fællesskabet.

Det er op til jer som uddannelsesinstitution at vurdere, hvordan I lokalt vil skabe et godt undervisningsmiljø, som både er sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt.

Anbefalinger:

- Kontinuerligt og systematisk fokus på det fysiske, psykiske og æstetiske undervisningsmiljø.
- Fokus på demokrati. Forudsætningen for et godt undervisningsmiljø er en demokratisk tilgang bestående af dialog og inddragelse, rettigheder og pligter for den enkelte.
- Fokus på rummelighed. Der skal være plads til forskellige typer af elever og studerende, hvilket betyder, at alle skal opleve, at de bliver lyttet til, taget alvorligt og frit kan ytre sig. Eleverne og de studerende skal opleve, at de bliver anerkendt og er en del af et fællesskab med plads til forskellighed.
- Opmærksomhed på elevers manglende tilstedeværelse, herunder fravær fra undervisningen.
- Understøttelse af et godt socialt miljø, der fremmer gensidig respekt og dannelse af tætte sociale relationer.
- Tillidsfuld kontakt med elever. Der er etableret en relation mellem lærer og elever og mellem eleverne præget af tillid og åbenhed.
- Organisering af et nødvendigt samarbejde mellem bestyrelse, ledelse, personale, elever, studerende og eksterne parter (for eksempel brandvæsen, politi, socialrådgivere, psykologer, sundhedsinstitutioner mv.).
- Den digitale verden er en integreret del af børn og unges liv. Derfor bør det generelle arbejde med elevers trivsel også kombineres med arbejdet omkring digital dannelse.

Når jeres uddannelsesinstitution arbejder med at sikre et godt undervisningsmiljø, kan I hente inspiration i de vejledninger, værktøjer og andet materiale, som Dansk Center for Undervisningsmiljø har lagt ud på deres hjemmeside⁵.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at et godt undervisningsmiljø ikke er en garanti for, at der ikke findes elever på uddannelsesstedet, som mistrives, eller som kan udgøre potentielle sikkerhedstrusler. Alle uddannelsesinstitutionerne bør derfor være opmærksomme på eventuelle elever med alvorlige problemer.

Identificering af et usundt undervisningsmiljø samt elever og studerende med problemer

Trivsel i undervisningsmiljøet handler om mange forskellige faktorer, relationer og komplekse processer, herunder kulturelle, sociale, psykologiske og læringsmæssige processer. Den sociale virkelighed er under konstant forandring, og den kan opleves fra forskellige individuelle vinkler. Der kan således være adskillige årsager til et socialt og psykisk usundt undervisningsmiljø.

Mistrivsel og usunde fællesskaber kan være vanskelige at identificere, og det kan være svært at få øje på elever og studerende med alvorlige problemer. Det er derfor vigtigt, at jeres uddannelsesinstitution er opmærksom på potentielle faresignaler, og at der gribes ind tidligt. Det vil ofte være den bedste mulighed for at forebygge en eventuel fremtidig hændelse. En uddannelsesinstitution skal derfor have retningslinjer og klare regler for, hvordan ansatte skal identificere og reagere på tegn på mistrivsel.

I det følgende beskriver vi en række indikationer, I som uddannelsesinstitution skal være opmærksomme på for at øge muligheden for at opfange tegn på mistrivsel, elever og studerende med alvorlige problemer og et usundt undervisningsmiljø i øvrigt: 1) Indikationer på et usundt undervisningsmiljø, 2) Indikationer på usædvanlig adfærd og andre faresignaler. Der bør tages højde for begge typer indikationer for at øge muligheden for, at I kan spotte og tackle problematiske forhold i god tid.

Indikationer på et usundt undervisningsmiljø

Nedenfor er opstillet en række indikatorer, der med forsigtighed kan betragtes som mulige tegn på et usundt undervisningsmiljø eller usundt socialt fællesskab. Listen af indikatorer er ikke udtømmende. Indikatorer på et usundt undervisningsmiljø kan være:

- unødigt meget uro
- stærke negative relationer
- uforløste konflikter
- bekymrende fraværs mønstre
- manglende respekt, en dårlig omgangstone, negativt og grænseoverskridende sprog, opførsel og manglende lydhørhed
- elever, der er tavse, som eventuelt forfølges og gøres til synde bukke.

Indikationer på usædvanlig adfærd og andre faresignaler

Her følger nogle indikatorer, der kan pege i retning af, hvornår elever og studerende potentielt kan udgøre en sikkerhedstrussel mod uddannelsesinstitutionen⁶ (for eksempel i de tilfælde, hvor nogen har til hensigt at anvende våben til at skade andre). Indikatorerne er udarbejdet med baggrund i tidligere tilfælde af væbnede overfald i form af skyderi på skoler i andre lande, og indikatorerne gælder uanset køn og alder. Erfaringerne er, at skyderier sjældent er impulsive handlinger,

⁵ www.dcum.dk. Læs også mere om DCUM sidst i materialet

⁶ Der kan også være tale om tidligere elever, som ikke længere er tilknyttet uddannelsesinstitutionen. Det vigtigste er dog, at uddannelsesinstitutionen på det tidspunkt, hvor de har kontakt med eleven, yder en præventiv indsats i forhold til eleven.

men at der ofte går en planlægningsproces forud for gerningen. Eleven vil ofte have udvist et bekymrende adfærdsmønster op til handlingen, og i nogle tilfælde vil andre have haft kendskab til vedkommendes planer. Det er derfor afgørende, at jeres uddannelsesinstitution kan spotte og reagere på kendskab til mistænkelige ytringer, våbenfund, bekymrende adfærd m.m.

Grundlæggende indikator: social udstødelse

- Højt fravær fra undervisningen.
- Oplevelsen af manglende anerkendelse fra skolekammerater, undervisere eller familie.
- Den pågældende opleves som ensom, indelukket, anderledes, umoden, aggressiv, narcissistisk eller psykisk uligevægtig.
- Mobning og/eller andre personlige nederlag på uddannelsesstedet.
- Vedkommende kan have "venner", men der er ofte tale om overfladiske bekendtskaber uden tætte relationer, eller der kan være tale om, at "vennerne" nærmere er at betragte som ligesindede i et bekymrende fællesskab isoleret fra det øvrige sociale fællesskab.

Andre indikatorer:

- Udtryk for had og foragt for en eller flere personer, navnlig nuværende eller tidligere skolekammerater og/eller undervisere samt hadefulde udtalelser overfor bestemte grupper på grund af for eksempel race, hudfarve, national eller etnisk oprindelse, tro, politisk observans eller seksuel orientering. Dette kan for eksempel finde sted i chatrum, på sociale medier, i breve, mundtligt mv.
- Vedkommende har tidligere givet udtryk for at ville begå eller har forsøgt at begå selvmord. Selvmordstanker er altid bekymrende, og der bør være en særlig opmærksomhed på, om den pågældende har en trang til udadvendt destruktion og virker som indestængt aggressiv, jævnfør ovenstående indikator.
- Et eller flere afbrudte uddannelsesforløb.
- Direkte trusler mod nuværende eller tidligere skolekammerater og/eller undervisere.
- Psykiske lidelser, hvor der muligvis foreligger en diagnose. Der kan være tale om ét eller flere afbrudte behandlingsforløb.
- En overdreven interesse for skydevåben eller vold (computerspil, film mv.).
- En stor interesse for hjemmesider og chatrum for ekstremistiske grupperinger, der for eksempel videregiver hadefulde holdninger over for individer eller grupper.
- Mistanke om våbenbesiddelse eller adgang til ulovlige skydevåben.
- Voldelig adfærd og mangel på empati eller impuls kontrol.
- Påklædning (ændring af påklædning til for eksempel militæruniform eller lignende).
- Glorificering af tidligere skoleskydere, herunder udtryk for at den pågældende vil gå i samme fodspor.

Det vil altid være et skøn, om en konkret person, der opfylder én eller flere af ovenstående indikatorer, udgør en sikkerhedstrussel. Det generelle råd er dog, at jo flere indikatorer, der er til stede, jo større er behovet for at reagere.

Reaktioner på mistrivsel, dårligt undervisningsmiljø og andre faresignaler

Hvis jeres uddannelsessted identificerer udpræget mistrivsel, et dårligt undervisningsmiljø, usædvanlig adfærd eller andre faresignaler, skal I reagere. Er der tale om, at en elev eller studerende ikke trives eller udviser en usædvanlig adfærd, er det vigtigt, at en ansat tager initiativ til at starte en dialog med den pågældende elev eller studerende. Det kan være en fordel, at den daglige ledelse – eller andre beslutningstagere i dennes fravær – i samråd med de enkelte faglærere, uddannelses- og erhvervsvejledere og andre ansatte beslutter, hvem der i den pågældende situation er mest kompetent til at føre en sådan samtale. Også rammen for samtalen skal fastlægges. Det vil sige, at det på forhånd bliver afklaret, hvilken form for samtale der er tale om, og hvad eleven eller den studerende skal konfronteres med.

Hvis elever, studerende eller undervisere får kendskab til oplysninger, der tyder på, at en elev eller en studerende er i alvorlige problemer eller udgør en potentiel sikkerhedstrussel, skal ledelsen eller relevante fagpersoner og myndigheder straks kontaktes for at få afdækket den pågældendes behov for professionel hjælp. Det er vigtigt, at alle, både ledelse og ansatte, tager eventuelle indberetninger alvorligt. Hvis der er tale om kendskab til direkte trusler om vold eller fund af våben, skal politiet straks kontaktes og SSP bør inddrages.

Reglerne om tavshedspligt betyder, at ansatte ikke frit kan videregive alle oplysninger, som de gennem deres arbejde får kendskab til. Der henvises til bilaget til slut i vejledningen om reglerne om tavshedspligt.

Tavshedspligten brydes af underretningspligten. Det fremgår af lov om social service, at personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, det vil sige ansatte på jeres uddannelsesinstitution, har en skærpet underretningspligt. Det betyder, at de skal underrette kommunen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller har grund til at antage, at et barn eller en ung under 18 år⁷ kan have behov for særlig støtte.

Folkeskoler har mulighed for at sende børn til en skolepsykolog. Mange øvrige uddannelsesinstitutioner har frivilligt tilknyttet en psykologordning for at sikre, at personer med problemer har mulighed for umiddelbart at kunne modtage professionel støtte. Der findes desuden forskellige hjælpeorganisationer, som kan yde værdifuld ressourcehjælp, se kapitel 6.

Skolen kan også efter aftale med forældrene etablere et samarbejde med lokale støtteorganisationer, som kan hjælpe eleven med sociale og personlige problemer. Hvis elevens problemer har karakter af risikoadfærd, som misbrug eller begyndende kriminalitet kan skolen kontakte politiet. Kontakten kan ske direkte til det lokale politi eller gennem det lokale SSP-samarbejde⁸. SSP-samarbejdet vil ofte kende den konkrete elev, som bekymringen angår, og samtidig kende skolen og klassen. SSP-samarbejdet vil kunne pege på relevante lokale tilbud og muligheder for hjælp, som fx misbrugsbehandling eller lignende. For elever under 18 år skal det overvejes, om der skal ske en underretning til de sociale myndigheder.

⁷ Er eleven over 18 år, skal uddannelsesinstitutionen være opmærksom på, at underretningspligten i serviceloven ikke gælder for unge, der er fyldt 18 år. Der henvises til bilaget om vejledning om reglerne om tavshedspligt.

⁸ SSP-samarbejdet er hjemlet i retsplejelovens § 115, som giver vide muligheder for, at relevante myndigheder kan tale sammen med et kriminalpræventivt formål.

5. Udmøntningen af kriseberedskaber og indsatsen efter en alvorlig hændelse eller krisesituation

Når en alvorlig hændelse eller krisesituation pludselig opstår, skal krisestyringen medvirke til at begrænse skaderne på personer og bygninger. Det er det professionelle redningspersonel såsom politi, redningsberedskab og sundhedsberedskab, der er ansvarlige for krisestyringen, når de er kommet frem til hændelsesstedet. Indtil da er det jeres eget interne beredskab, der skal håndtere den pågældende situation.

Det er derfor afgørende, at I som uddannelsesinstitution har et internt beredskab, der kan håndtere en given alvorlig hændelse eller krise, indtil redningspersonellet når frem.

Krisestyring forudsætter, at der er ressourcepersoner på jeres uddannelsesinstitution, som er forberedte på, hvordan eventuelle alvorlige hændelser og sikkerhedstrusler skal håndteres på en hensigtsmæssig måde. Ressourcepersonerne skal vide, hvilken rolle de hver især skal påtage sig, og hvordan de bidrager til en koordination af indsatsen før og under redningspersonellets tilstedeværelse.

Det vil fremme krisestyringen, hvis en større kreds ud over ressourcepersonerne er bekendt med de beredskabsplaner, der eksisterer på jeres uddannelsesinstitution.

Alle ansatte skal være opmærksomme på, hvordan de kan anvende de digitale medier til at håndtere en krisesituation. Det kræver blandt andet en skærpet opmærksomhed og forståelse for, at eleverne selv bruger de digitale medier meget aktivt, og at viden og rygter om en hændelse spredes meget hurtigt på disse.

I bør som uddannelsesinstitution desuden tage stilling til, hvordan omverdenen informeres om krisen, efter at den er overstået, og hvordan I sikrer, at de involverede får den nødvendige krisehjælp efterfølgende.

Ved alvorlige hændelser såsom væbnet indtrængning er det vigtigt, at alle ansatte kender til "flygt – gem dig – alarmér"-instruksen. Kort fortalt indebærer instruksen, at man:

1. hvis det er muligt, altid skal flygte.
2. hvis flugt ikke er muligt, skal gemme sig (og om muligt barrikadere sig).
3. når man er flygtet/har gemt sig skal alarmere – dvs. ringe 112.

Se desuden tjekliste til slut i vejledningen.

Indledende om udarbejdelse af kriseberedskaber

Et internt kriseberedskab indebærer, at jeres uddannelsesinstitution lokalt har gjort sig grundige overvejelser om mulige alvorlige hændelser og krisescenarier og har en plan for at håndtere disse. Dermed minimeres det kaotiske, som kendetegner en pludselig opstået krisesituation, og vilkårene for en hensigtsmæssig og fleksibel krisestyring øges.

Priorité at gøre jer disse overvejelser, og forhold jer gerne til nedenstående spørgsmål.

Hvilke farer skal der sikres imod?

- Jeres uddannelsesinstitution skal have et internt kriseberedskab, der kan håndtere forskellige former for sikkerhedsrisici og krisescenarier. I bør tænke forskellige scenarier for krisesituationer igennem med henblik på en hensigtsmæssig krisestyring.
- Jeres uddannelsesinstitution bør have en differentieret tilgang til spørgsmålet om det interne kriseberedskab, så hver alvorlige hændelses- og sikkerhedsrisiko vurderes særskilt med henblik på den mest hensigtsmæssige håndtering.

Hvordan?

- Der er særegne forhold, når et væbnet overfald skal håndteres. Det skal I som uddannelsesinstitution tage højde for, når det interne kriseberedskab udarbejdes. Det er svært at nedskrive almenlydige procedurer for væbnede overfald, da dette afhænger af bygningen, angrebets karakter, og hvor tæt på gerningsmanden er.
Se afsnittene Sikring af hensigtsmæssig adfærd under en krisesituation og Opmærksomhedspunkter i kriseberedskabet relateret til under en hændelse.
- Jeres uddannelsesinstitution skal have afdækket og visuelt beskrevet skolens områder, bygninger, flugtveje m.m., herunder hvorvidt det er muligt at dele skolen op i adskilte sektioner. Der skal tages stilling til, hvilke muligheder der er for flugt og eventuel barrikadering.
- Selve processen med at udarbejde et internt kriseberedskab skal prioriteres meget højt. Der skal udveksles den fornødne information, og de involverede parter skal have lejlighed til at diskutere og forberede sig på deres roller i en given krisesituation.
- Det endelige interne kriseberedskab bør udformes som en handlingsorienteret beredskabsplan med klare og enkle retningslinjer. Beredskabsplanen skal være lettilgængelig og kortfattet, så den er nem at huske. Det er nødvendigt, at I opdaterer og evaluerer beredskabsplanen med jævne mellemrum. Jeres uddannelsesinstitutionens interne kriseberedskab skal udmøntes i et samarbejde med redningsberedskabet, politiet, sundhedsberedskabet og andre relevante samarbejdspartnere for at sikre en effektiv koordinering af en eventuel redningsindsats. Hvis I foretager væsentlige ændringer af jeres kriseberedskab, bør relevante myndigheder informeres.
- Overvej, om I kan og vil lade jer inspirere af andre undervisningsinstitutioner i udformningen af jeres kriseberedskab.

Hvem?

- Alle ansatte skal informeres om uddannelsesinstitutionens interne kriseberedskab.
- Det anbefales, at en bred kreds af personer med daglig gang på jeres uddannelsessted udgør ressourcepersonerne. Det kan for eksempel være ledelsen, administrativt personale, underviserstaben og andet fasttilknyttet personale. På den måde sikres det, at krisestyringen ikke er følsom over for, hvilke personer der er til stede under selve hændelsen eller krisen. I kan også overveje, om der skal differentieres mellem ansvarspersoner og ressourcepersoner, så ansvarspersonerne har en koordinerende rolle, mens ressourcepersonerne har en udøvende rolle. Vær igen opmærksom på at organisere jer, så kriseberedskabet ikke bliver afhængigt af enkeltpersoners tilstedeværelse eksempelvis i tilfælde, hvor ledelsen ikke er tilgængelig.
- Elever og studerende skal gøres bekendte med de regler og foranstaltninger, som gør sig gældende i en given krisesituation. I bør tage hensyn til, hvilken aldersgruppe der er jeres uddannelsesinstitutionens primære målgruppe, når I skal vurdere, hvor meget eleverne skal inddrages i arbejdet med sikkerhed og kriseberedskaber. Udvis diskretion i arbejdet og overvej, hvilke informationer der er nødvendige at give videre til forældre, elever, studerende og det omgivende samfund. Involvering og viden kan skabe tryghed. Omvendt kan for megen omtale af risikoen for for eksempel skoleskyderier skabe utryghed og i værste fald inspirere uligevægtige elever og studerende til at begå farlige handlinger.

Opmærksomhedspunkter i kriseberedskabet relateret til før en hændelse indtræffer

Mange uddannelsessteder er blandt andet kendetegnet ved, at der ikke er etableret egentlige sikringsforanstaltninger mod voldelige handlinger, og at der er fri adgang for offentligheden. Det er derfor væsentligt, at uddannelsesstedet overvejer, hvilke tryghedsskabende foranstaltninger, der kan gøres før, under og efter en hændelse med henblik på at kunne erkende, forsinke og begrænse en eventuel gerningsmands muligheder og bevægelsesfrihed. Nedenfor er en række opmærksomhedspunkter for at skabe overblik over nogle af de grundlæggende overvejelser, en skole eller uddannelsesinstitution bør overveje i udarbejdelsen af deres beredskabsplan. Punkterne relaterer sig primært til det forberedende arbejde med kriseberedskabet, der ligger før, at en hændelse indtræffer. Men der beskrives også enkelte opmærksomheder, der relaterer sig til overvejelser omkring den akutte vejledning. Hver situation er imidlertid unik; ingen indsats fungerer i alle situationer. Tiltag, som i én situation beskytter de implicerede, virker måske ikke i en anden situation eller en anden ramme. Opmærksomhedspunkterne er derfor alene tænkt som inspiration.

Overordnede overvejelser om håndtering af en krisesituation

I kan som uddannelsessted gøre jer nogle overordnede overvejelser om, hvilke krisesituationer I kan risikere at møde og hvordan I vil håndtere dem. Grundlaget for sådanne overvejelser og planlægning er en risikoanalyse, der eksempelvis kan tage udgangspunkt i følgende fire punkter:

- **Trusler:** Hvilke trusler skal kunne håndteres?
- **Svagheder:** Hvilke svagheder har institutionen i relation til truslen?
- **Modforanstaltninger:** Hvilke ressourcer har institutionen til at imødegå truslerne?
- **Risikovillighed:** Hvilke risici vil institutionen acceptere?

Overvejelser i forbindelse med en gennemgang af institutionen

Som en del af forberedelsen og forebyggelsen af mulige krisesituationer kan I som uddannelsessted gennemgå jeres institution med det formål at definere risici og mulig håndtering af dem. Gennemgangen kan eksempelvis tage udgangspunkt i følgende punkter:

- Hvordan er institutionen indrettet?
- Hvordan er adgangsforholdene – vinduer, døre og andre åbninger – og kan de justeres i forhold til truslerne?
- Hvem kommer på institutionen – hvordan ser en dag ud, kommer/går folk på samme tid, hvor kommer børn, medarbejdere og andre brugere?
- Hvor er der udgange og nødudgange, hvor fører de hen, og har personale og børn kendskab til dem?
- Kan institutionen indeles i områder (flere lag/sektorer), som kan forsinke en angriber?
- Er der mulighed for at barrikadere sig, hvor er det muligt og hvordan?
- Er lokaliteten konstrueret, så der kan opnås beskyttelse bag døre og vægge?
- Er der et samarbejde med andre institutioner i nærområdet – informationsudveksling, sparring, opsamling i forbindelse med evakuering?
- Hvem melder man til, hvis man erkender noget mistænkeligt eller uforsvarligt? Et angreb vil oftest være forberedt ved besøg og/eller observation mod lokaliteten.
- Taler man om sikkerhed? Er der enighed om, hvad truslen er, og hvordan den håndteres?

Beredskabsplan

Når institutionen er gennemgået, udarbejdes en beredskabsplan. Formålet med beredskabsplanen er at klargøre roller og handlemuligheder, hvis der opstår en krisesituation i form af brand, skyderi, bombetrussel eller andre overgreb på grund af fysisk magtanvendelse, således at hændelsen kan begrænses og afhjælpes hurtigst muligt. Centrale elementer i en beredskabsplan omfatter blandt andet:

Varsling og kriseberedskab

- Ansvar for planerne er placeret, herunder hvem har det endelige ansvar, og hvem kan tage beslutningen om en lukning, evakuering eller lignende.
- Det er sikret, at alle ansatte ved, hvordan de skal reagere, hvis der er sikkerhedstrusler som terror eller bevæbnet indtrængning.
- Det er tydeliggjort, hvordan der varsles om en hændelse, og hvordan kommunikationen i øvrigt finder sted under en krisesituation (samtaleanlæg, mobiltelefoner mv.).
- Der er valgt og afprøvet en varslingsprocedure, der kan igangsættes fra flere lokaliteter.
- Ansatte, elever og studerende er bekendt med de regler og procedurer, der gør sig gældende i en given krisesituation.
- Alle ansatte har øvet/simuleret forskellige tænkelige krisesituationer.
- Varslingssystemer og procedurer øves en gang årligt.
- Nøgler, adgangskoder, tegninger over bygninger mv. er tilgængelige for redningsberedskab og politi.

Organisering og kommunikation

- Der er udpeget faste ressourcepersoner til at varetage kontakten/kommunikation i forhold til:
 - Politi, redningsfolk og skadestue
 - Elever og personale
 - Forældre og øvrige pårørende
 - Presse
- Det er også fastlagt, hvem der varetager kontakten i de primære kontaktpersoners fravær.
- Dele af kommunikationen kan uddelegeres til andre, så for eksempel politiet står for kontakten til pressen.
- Det er fastlagt, hvilke personer der sørger for tegninger over bygninger, flugtveje, information om samtale-systemer mv. til brug for politiets arbejde.

Førstehjælp

En beredskabsplan for skolen bør beskrive ressourcer til førstehjælp, for eksempel:

- Hvordan hjælpes sårede bedst? Er det bedst at give eller skaffe førstehjælp? Er personalet tilstrækkeligt uddannet og genopfrisket i livgivende førstehjælp?
- Hvor på skolen findes hjertestartere, vandbeholdere, tæpper og kasser med førstehjælpsudstyr?

Klæd personalet på til at kunne reagere, når en hændelse indtræffer

Når en ansat på uddannelsesstedet spotter eller får kendskab til en hændelse, der kan lede til en alvorlig hændelse eller krise, er det vigtigt, at den pågældende reagerer. Reaktionen kan for eksempel være, at alle andre omkring en advares, og at det interne kriseberedskab sættes i gang.

Hvis der er sikkerhedstrusler såsom terror og bevæbnet indtrængning, anbefales det, at alle ansatte er informerede om, at de hver især, når de har bragt sig selv og elever i umiddelbar sikkerhed, har et ansvar for at ringe 112 (alarmere), og at de ikke skal forvente, at andre gør dette. Politiet vil hellere have for mange opkald end ingen, og det er intet problem for politiet at håndtere de mange opkald. Ved et opkald til politiet skal hændelsen kort beskrives, og det skal oplyses, hvor den finder sted. Er der tale om bevæbnet indtrængning, ser politiet gerne, at I så vidt muligt informerer om antallet af gerningsmænd, og at der gives et signalement af disse. (Se den overordnede anbefalede håndtering under afsnittet *Sikring af hensigtsmæssig adfærd under en krisesituation*).

HUSK: Ved indtrængen af en bevæbnet person skal uddannelsesinstitutionen sikre, at alle kender instruksen: flygt, gem dig, alarmér, og at undervisningslokalerne barrikaderes, hvis det ikke er muligt at flygte.

Varsling

Enhver uddannelsesinstitution er indrettet meget forskelligt i forhold til omgivelser, undervisningslokaler og tekniske installationer. Det skal I tage højde for, når I fastlægger jeres varslingsprocedure(r). Der skelnes her mellem varsling og alarmering. *Alarmering* henviser til kontakten/opringningen til politiet (112). *Varsling* henviser til den orientering, man foretager sig på uddannelsesstedet ved en alvorlig hændelse for at mindske konsekvenserne mest muligt.

- I skal som uddannelsesinstitution afdække skolens områder, indretning og tekniske installationer for at afklare, hvilke(n) varslingsprocedure(r) der er mulig at anvende i en given situation. Eksempler på forskellige varslingsmetoder og installationer er samtaleanlæg, megafon, mobiltelefon, intranet, belysningen m.m.
- Varslingen skal kunne udløses fra flere lokaliteter.
- Optimalt skal der laves to systemer for varsling: et for brand og et for væbnet overfald. Brandalarmen bør ikke anvendes til varsling af et skyderi, da aktiveringen af brandalarm umiddelbart vil medvirke til, at folk strømmer ud på gangene, hvilket kan gøre dem udsatte for skud.

Sikring af hensigtsmæssig adfærd under en krisesituation

Når en krise indtræder, og I varsler jeres omgivelser, er det væsentligt, at de udpegede ressourcepersoner ved, hvordan de skal forholde sig, og at de tager ansvar for styringen ved at påtage sig de opgaver, de er blevet tildelt i forhold til det interne kriseberedskab. Politiet, redningsberedskabet og sundhedsberedskabet er ansvarlige for selve redningsindsatsen, når de ankommer, og de vil have gavn af at kunne koordinere indsatsen med bestemte ressourcepersoner fra jeres uddannelsesinstitution.

Hav klare retningslinjer, der er lette at huske.

- De enkle retningslinjer kan med fordel udmøntes i en lettilgængelig og enkel adfærdsinstruks, som ressourcepersoner skal have et dybdegående indblik i. I skal tage stilling til, om elever og studerende også bør have adgang til en særskilt adfærdsinstruks.
- Der laves en mappe til myndighederne, der indeholder:
 - a) Gode oversigtskort/plantegninger over bygningerne i flere eksemplarer,
 - b) kort over ABA-detektorer (automatisk brandalarmanlæg) branddøre, røglemme og lignende,
 - c) placering af videoovervågning og koder til at tilgå dette eventuelt via fjernadgang,
 - d) koder, nøgler eller nøglebrikker til døre (gerne flere sæt),
 - e) telefonliste til nøglemedarbejdere – som er relevante for politiet, rednings- og sundhedsberedskabet,
 - f) fjernadgang til højtalersystem og infotavler,
 - g) koder til sms-system til ansatte og elever m.v.

Mappen laves for eksempel i tre kopier – én til Politiet, én til Sundhedsberedskabet og én til Redningsberedskabet.

- I udpeger én person, som – så vidt muligt – står for kontakten til myndighederne, når de ankommer til uddannelsesstedet, og én der som udgangspunkt har ansvaret, hvis vedkommende ikke er til stede.
- Myndighederne, for eksempel politiet, udpeger et sikkert mødested, når kontaktpersonen har oplyst om uddannelsesstedets indretning, og hvor hændelsen finder sted. Mødestedet skal ikke udpeges på forhånd, men først aftales, når selve hændelsen er indtruffet.
- I undersøger, om jeres uddannelsessteds arkitektoniske indretning tillader, at institutionen deles op i adskilte sektioner, så I kan sætte et internt kriseberedskab i gang, der kan afgrænses til et bestemt geografisk område. Et eksempel er, hvis en bombetrussel kan afgrænses til en bestemt bygning, så det kun vil være nødvendigt at evakuere denne ene bygning. Det beror dog på en konkret vurdering af blandt andet bygningens nærhed, da eksplosioner (for eksempel trykbølger og fragmenter) kan spredes via vinduesåbninger og lignende. Et andet eksempel er, hvis jeres uddannelsesinstitution oplever et bevæbnet overfald, for eksempel et skyderi. I sektionen, hvor overfaldet finder sted, skal der – hvis det ikke er muligt at flygte – så vidt muligt barrikaderes, mens andre sektioner skal evakueres.
- I overvejer, om alle ansatte og eventuelt elever på uddannelsesinstitutionen skal have installeret apps på deres arbejds-telefoner til at understøtte et kriseberedskab, for eksempel 112-app'en, mobilvarsling.dk eller lignende, samt overvejer brug af sociale medier til at understøtte eventuel dialog med eleverne.
- Specifikt for bombetrusler: Politiet opererer med bestemte minimumsafstande til genstande, som mistænkes for at indeholde en bombe. For en rygsæk/kuffert er det en radius på 200 meter. Det anbefales, at afstandene tænkes ind i jeres procedure for håndtering af en bombetrussel.
- Specifikt for skyderier: Det anbefales, at I undersøger mulighederne for barrikadering i afgrænsede lokaler, så en potentiel skoleskyder kan forhindre adgang til lokalet. Det er vigtigt, at barrikaderingen er så effektiv som muligt, og målet med barrikadering er, at gerningsmanden for eksempel ikke kan sparke døren ind.
- Det er vigtigt, at al støj undgås, dels fordi gerningspersonen muligvis vil bevæge sig væk, hvis der er "stille", dels fordi politiet lettere vil kunne identificere, hvor gerningsmanden befinder sig.

Eksempel på barrikadering:

Uddannelsesinstitution A er inddelt i klasseværelser og har få åbne arealer. Der udarbejdes to overordnede procedurer for evakuering og barrikadering. Uddannelsesinstitutionen tager stilling til, hvordan der skal evakueres, og hvilke genstande i et klasselokale der kan benyttes til effektivt at blokere indgangen til klasseværelset. Barrikadering kan for eksempel ske ved, at ryggen af en stol benyttes som stopper for dørhåndtaget, og at borde og kateder er skubbet hen mod døren. Endvidere skal det sikres, at vinduerne er lukkede.

Eksempel på lærerinstruks:

En uddannelsesinstitution har hængt en adfærdsinstruks op på kontorer og lærerværelser, hvori der står følgende:

Instruks ved indtrængen af personer med våben:

- Varsl/underret alle omkring dig om truslen.
- Flygt.
- Gem dig.
- Alarmér politiet – ring 112.
- Hvis det ikke er muligt at flygte, gå ind i nærmeste lokale og lås døren, når dine elever/studerende er kommet ind.
- Placér jer, så I ikke er synlige fra gange og lignende.
- Forbliv i lokalet, indtil enten politiet eller en på uddannelsesstedet ansat person kalder jer ud.

Opmærksomhedspunkter i kriseberedskabet relateret til under en hændelse

Nedenfor er en række opmærksomhedspunkter for at skabe overblik over nogle af de grundlæggende overvejelser, en skole eller uddannelsesinstitution bør overveje under en krisesituation.

Under en alvorlig hændelse eller et angreb

En alvorlig hændelse eller et angreb vil ske uvarslet og formodentlig heller ikke nøjagtigt, som institutionen forventer det eller har indøvet. Derfor skal en plan være generel, så reaktionen kan tilpasses den aktuelle situation. Grundpillerne i reaktionen ved en alvorlig hændelse eller et angreb mod lokaliteten er:

- Flygt.
- Gem dig.
- Alarmér.

Flygt

Hvis flugt fra gerningsstedet er en mulighed, er det altid den bedste løsning.

- Flygt og varsl dine omgivelser. Medbring elever og andre omkringværende på gerningsstedet.
- Overvej i den forbindelse, hvordan man kan flygte, hvor der er flugtveje, om man kan komme uset væk, om vinduer, porte, kældergange etc. kan benyttes, eller om I allerede nu er et sikkert sted?

Gem dig

Hvis flugt ikke er en mulighed, skal man gemme sig og om muligt barrikadere sig. Overvej i den forbindelse:

- Tilsiger den konkrete krisesituation, at skolen barrikaderes eller evakueres? Overvej, om det er mest hensigtsmæssigt kun at barrikadere/evakuere dele af skolen.
- Hvor kan man gemme sig i og uden for bygningerne? Det vigtigste er, at man er ude af syne. Hvis man har mulighed, kan man barrikadere sig.

- Hvor kan man både komme i skjul og barrikadere sig? Dette kan være klasselokaler, hvor man kan låse en dør, og eventuelt bruge inventar til at barrikadere yderligere. Søg væk, så du ikke er i skudlinje fra døren.
- Søg dækning bag stabile bygningsdele som mursten og beton, som kan stoppe en kugle, ikke de svage bygningsdele såsom døre, gipsvægge etc.
- Sæt alt på lydløs/sluk (mobiltelefon, radio), sluk lyset og vær stille.
- Afvent evakuering eller nærmere instruks fra politiet eller klarmelding fra ledelse. Giv dig til kende. Forhold dig roligt, hold dine hænder synlige, og adlyd instrukser. Løb ikke frem mod politiet!
- Det er centralt, at tiltag, der laves for at kunne flygte eller barrikadere, ikke hindrer brandvæsenets tiltag som brandsektionering, afgangsvveje, branddøre mv.
- Er det ikke muligt at gemme sig eller flygte, skal skolen overveje, hvilke andre muligheder der er for at beskytte/forsvare sig.

Alarmér

Når man er flygtet eller har gemt sig, skal man alarmere, det vil sige ringe 112. Regn ikke med, at andre gør det, men foretag opkaldet, så snart du har bragt dig i sikkerhed.

Indsatsen efter en alvorlig hændelse eller krisesituation

Når selve faren for skader mod personer og bygninger er passeret, skal I tage stilling til, hvordan pressen, ansatte, elever, studerende og pårørende informeres om hændelsen. Derudover skal I tage stilling til, hvordan de implicerede skal tilbydes krisehjælp, ligesom I skal evaluere, om kriseberedskabet har fungeret efter hensigten.

Efter krisen danner uddannelsesinstitutionens ledelse i samarbejde med ansatte, politiet, brandvæsenet og andre relevante myndigheder sig et fuldstændigt overblik over hændelsesforløbet og eventuelle tilskadekomne. Der afsættes én eller flere ansvars personer til følgende opgaver:

- En kort beskrivelse af hændelsesforløbet og den nuværende status.
- Uddannelsesstedets og myndighedernes reaktion på og håndtering af sagen.
- Alle interesserede inviteres snarest muligt til et informationsmøde, hvor de modtager den autoritative udlægning af handlingsforløbet og får mulighed for at stille spørgsmål.
- Der sørges for, at ansatte, elever og studerende, som er berørte af situationen, tilbydes den nødvendige krisehjælp efter krisen. Det regionale sundhedsvæsen eller Akut Medicinsk Koordinationscenter⁹ skal sørge for, at denne krisehjælp tilbydes.
- I ugerne efter hændelsesforløbet er ansatte og ledelse opmærksomme på, om der er ansatte eller elever, der udviser tegn på at være meget påvirket af hændelsen. Er dette tilfældet, skal der tages hånd, for eksempel ved tilbud om krisehjælp.

⁹ Regioner og kommuner er i henhold til sundhedslovens §210 forpligtet til at planlægge og varetage den psykosociale indsats ved beredskabshændelser. Den psykosociale indsats er et samlet udtryk for en indsats, der omfatter krisestøtte, social assistance (indkvartering, forplejning, transport mv.) og ved behov senere i forløbet kriseterapi. Hver region har et Akut Medicinsk Koordinationscenter (AMK), som varetager den overordnede ledelse og koordination af sundhedsberedskabet – herunder det psykosociale beredskab. Ved en pludselig opstået alvorlig hændelse eller krisesituation skal en uddannelsesinstitution kontakte alarmcentralen på 112, som ved behov vil kontakte relevant AMK. Uddannelsesinstitutionerne bedes henvende sig til regionernes præhospitale enheder, hvis der er behov for mere information om AMK.

- I evaluerer jeres interne kriseberedskab efter en hændelse for at optimere det. Orienter Dansk Center for Undervisningsmiljø om jeres erfaringer. Hvad virkede og hvor oplevede I udfordringer?

Psykologisk krisehjælp og debriefing

Skolen skal i samarbejde med relevante myndigheder (for eksempel kommunen) have gjort sig klart til, hvem og i hvilket omfang der leveres psykologisk krisehjælp. Der kan eventuelt afholdes informationsmøde(r), hvor der informeres om hændelsen til berørte og interesserede, og hvor der svares på spørgsmål. Vær opmærksom på, om der er ansatte, elever eller øvrige berørte, som på længere sigt udviser tegn på fortsat at være markant påvirket af hændelsen, og som derfor har behov for yderligere hjælp.

6. Oversigt over relevante eksisterende tiltag, myndigheder og organisationer

—

Dette kapitel beskriver, hvilke statslige og frivillige organisationer der kan være relevante at have kendskab til, når I lokalt skal forebygge alvorlige hændelser og kriser og udmønte jeres interne kriseberedskab. Desuden fortælles der om nogle af de eksisterende tiltag. Listen er ikke udtømmende, og I opfordres til at afdække og opsøge lokale myndigheder og organisationer for at modtage rådgivning.

Myndighedssamarbejder og offentlige organisationer

Der findes en række myndighedssamarbejder og offentlige organisationer, der arbejder med børn og unge, som har problemer af forskellig karakter. I det følgende gives der eksempler på nogle af disse.

Samarbejdet mellem skole, socialforvaltningen og politi (SSP)

Det lokale samarbejde mellem (folke)skole, socialforvaltning og politi (SSP) arbejder generelt med prævention af kriminel adfærd. Næsten alle kommuner har et SSP-samarbejde. Målsætningen for SSP-samarbejdet er at opbygge, anvende og vedligeholde et lokalt netværk, der har kriminalpræventiv indvirkning på børns og unges dagligdag. SSP-netværket bruges desuden til at opfange faresignaler og udviklingstendenser i kriminaliteten og i børns og unges levevilkår tidligt nok til, at der kan gøres en indsats. Endelig anvendes SSP-samarbejdet til at afklare, hvilke forebyggelsesmuligheder der lokalt er til stede.

Samarbejdet mellem politiet, de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien (PSP)

Alle landets politikredse skal have et samarbejde mellem politiet, de sociale myndigheder og social- og behandlingspsykiatrien (PSP-samarbejde). Det er politidirektøren, der på baggrund af drøftelser med relevante lokale aktører beslutter de overordnede rammer for PSP-samarbejdet i de enkelte politikredse. PSP-samarbejdet er tilrettelagt under hensyntagen til de ønsker og behov, der måtte være i den enkelte kommune under politikredsen. Det er de enkelte politistationer i politikredsen, som varetager det daglige lokale PSP-samarbejde.

Dansk Center for Undervisningsmiljø, DCUM

DCUM er et uafhængigt, statsligt videnscenter, som arbejder for at fremme et sikkert, sundt og godt undervisningsmiljø på alle uddannelsessteder og et godt børnemiljø i alle dagtilbud. Centret har til opgave at vejlede og rådgive elever, studerende, uddannelsessteder og myndigheder i alle spørgsmål om undervisningsmiljø og børnemiljø. I arbejdet med at skabe og opretholde et sikkert undervisningsmiljø bør uddannelsesstederne prioritere et kontinuerligt forebyggende arbejde med undervisningsmiljøet. DCUM kan hjælpe hertil med vejledning, inspiration fra praksis og værktøjer til arbejdet med både det fysiske, æstetiske og psykiske undervisningsmiljø, herunder også den lovpligtige undervisningsmiljøvurdering. Læs mere på www.dcum.dk

PET – Politiets Efterretningstjeneste

PET har som national efterretningstjeneste til opgave at identificere, forebygge, efterforske og imødegå trusler mod friheden, demokratiet og sikkerheden i det danske samfund. På PETs hjemmeside findes en række publikationer, herunder vejledningen *Tænk terrørsikkerhed i bygninger*, hvor man kan søge inspiration til, hvordan man skal forholde sig til terrortrusler mod en pågældende bygning – i dette tilfælde en skole/institution. Der ligger tilsvarende vejledninger om terrørsikkerhed i udendørs offentlige rum og ved større arrangementer. Læs mere på www.pet.dk

Frivillige og andre relevante organisationer

Der findes en række frivillige organisationer, som yder en indsats over for børn og unge, der har problemer af forskellig karakter. I det følgende gives der eksempler på nogle af disse.

Livslinjen

Livslinjen yder en forebyggende indsats over for selvmordstruede blandt andet gennem anonym internet- og telefonrådgivning, ved undervisning af faggrupper i det selvmordsforebyggende arbejde og ved informationskampagner. Livslinjen er en selvejende organisation under tilsyn af Social- og Indenrigsministeriet. Læs mere på www.livslinjen.dk.

Børns Vilkår

Børns Vilkår er en privat humanitær organisation, der generelt kæmper for børns ret til en god barndom og yder en særlig indsats for udsatte børn. Børns Vilkår giver blandt andet anonym, individuel rådgivning over internettet og telefonen. De har desuden en fagtelefon for alle, der arbejder med børn og unge, som yder råd og vejledning om børnefaglige problemstillinger. Læs mere på www.bornsvilkar.dk.

Ungdommens Røde Kors

Ungdommens Røde Kors (URK) gennemfører initiativer med fokus på blandt andet læring, ensomhed og rodløshed blandt udsatte børn og unge over hele landet. Læs mere på urk.dk.

Psykiatrifonden

Psykiatrifondens formål er at udbrede kendskabet til psykiske sygdommes årsager, forebyggelse og behandling samt skabe en positiv holdning til personer med psykiske sygdomme. Psykiatrifonden har blandt andet en anonym internet- og telefonrådgivning for personer med en psykisk lidelse samt deres pårørende. Læs mere på www.psykiatrifonden.dk.

7. Tjekliste – Flygt, gem dig, alarmér

Tjekliste

Overvej, hvordan skolens opbygning og indretning påvirker mulighederne for at flygte og gemme sig. Overvej også, om det er hensigtsmæssigt at have særlige procedurer for lærere og elever.

Flygt

- Hvor det er muligt, bør alle flygte fra uddannelsesinstitutionen og komme på så lang afstand, at man ikke kan ses eller høres. Det er altid bedre end at overgive sig. Overvej, hvordan man giver de bedste muligheder for hurtigt at komme væk fra uddannelsesinstitutionen.

Gem dig (og barrikader dig, hvis det er muligt)

- Hvor kan man gemme sig i og uden for bygningerne? Det vigtigste er, at man er ude af syne. Hvis man har mulighed, kan man barrikadere sig.
- Hvor har man mulighed for at komme i skjul og barrikadere sig? Dette kan være klasselokaler, hvor man kan låse en dør, og eventuelt bruge inventar til at barrikadere yderligere. Søg væk, så du ikke er i skudlinje fra døren.
- Søg dækning bagved stabile bygningsdele såsom mursten og beton, som kan stoppe en kugle, ikke de svage bygningsdele såsom døre, gipsvægge etc.
- Sæt alt på lydløs/sluk (mobiltelefon, radio), sluk lyset og vær stille.
- Afvent evakuering eller nærmere instruks fra politiet eller klarmelding fra ledelse. Giv dig til kende. Forhold dig roligt, hold dine hænder synlige, og adlyd instrukser. Løb ikke frem mod politiet!
- Det er centralt, at tiltag der laves for at kunne flygte eller barrikadere ikke hindrer brandvæsenets tiltag som brandsektionering, afgangsveje, branddøre mv.
- Er det ikke muligt at gemme sig eller flygte, skal skolen overveje, hvilke andre muligheder der er for at beskytte/forsvare sig.

Alarmér

- Når det er sikkert at alarmere, ringes 112.

FLYGT

Kom væk fra farezonen og i sikkerhed.
Det er bedre end at overgive sig.

GEM DIG

Hvis du ikke kan flygte, så gem dig. Sæt din telefon på lydløs og slå vibration fra. Barrikader dig, hvis du kan.

ALARMÈR

Ring 112, når det er sikkert at gøre det. Forhold dig roligt, når politiet ankommer. Følg politiets anvisninger og sørg for, at dine hænder er synlige.

POLITI

Bilag:

Vejledning om reglerne om tavshedspligt og underretningspligt

I skal som uddannelsesinstitution være opmærksom på, at der er visse oplysninger, som ikke frit kan videregives, når I orienterer eller underretter relevante myndigheder, elever, studerende, forældre, andre pårørende, ansatte på uddannelsesinstitutionen eller pressen i forbindelse med en forebyggende indsats eller efter en eventuel krise/hændelse. Det drejer sig om oplysninger, der enten ved lov eller anden gyldig bestemmelse er betegnet som fortrolige eller nødvendige at hemmeligholde for at varetage væsentlige hensyn til offentlige eller private interesser, for eksempel hensynet til statens sikkerhed og hensynet til enkeltpersoners private, herunder økonomiske forhold¹⁰.

Tavshedspligten brydes af underretningspligten.

Ifølge serviceloven¹¹ har personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv¹², det vil sige ansatte på jeres uddannelsesinstitution, en skærpet underretningspligt, som betyder, at de skal underrette kommunen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller har grund til at antage, at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte, for eksempel som følge af nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne. Det samme gælder, hvis et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelser af at opfylde undervisningspligten, eller hvis et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb. Underretningspligten indtræder, hvis jeres uddannelsesinstitution ikke har rimelig mulighed for selv at afhjælpe vanskelighederne, for eksempel gennem rådgivning og vejledning af barnet eller den unge og forældrene.

Underretningspligten gælder ikke for unge, der er fyldt 18 år. Disse unge er omfattet af de almindelige regler i forvaltningsloven og persondataloven om videregivelse af personfølsomme oplysninger til en anden forvaltningsmyndighed, jf. bemærkningerne nedenfor.

Hvis fortrolige oplysninger skal videregives¹³, kan det kun ske, hvis der er væsentlige modstående hensyn, der nødvendiggør videregivelsen¹⁴. Hvorvidt dette er tilfældet afhænger af en afvejning af hensynet til den person, som hemmeligholdelsen søger at beskytte, over for hensynet til formålet med at videregive oplysningerne. Ved afvejningen skal der tages hensyn til oplysningens karakter, modtageren samt formålet med videregivelsen.

Hvis der er tale om rent private forhold såsom helbredsforhold, væsentlige sociale problemer eller strafbare forhold, skal der være offentlige eller private hensyn, der klart vejer tungere end hensynet til at beskytte den enkeltes interesse i, at disse særlige følsomme personoplysninger hemmeligholdes. Eksempler på dette kan være, at uddannelsesinstitutionen videregiver information til politiet med henblik på efterforskning, strafferetlig forfølgning eller forbyggende samarbejde, for eksempel SSP-samarbejdet (samarbejdet mellem skole, socialforvaltning og politi).

¹⁰ Jf. forvaltningslovens § 27

¹¹ Serviceloven § 153 samt bekendtgørelse nr. 1466 af 16. december 2010 om underretningspligt over for kommunen efter lov om social service.

¹² Omfatter også frie grundskoler og frie kostskoler.

¹³ Reglerne gælder både for videregivelse af oplysninger i mundtlig og skriftlig form.

¹⁴ Jf. §§ 27-32 i forvaltningsloven og §§ 5-11 i databeskyttelsesloven.

Information af rent privat karakter kan også videregives, hvis informationerne er af nødvendig betydning for en myndigheds behandling af en sag eller dennes virksomhed i øvrigt, for eksempel socialforvaltningen. Brandvæsen, læger og andre involverede myndigheder kan også informeres i det omfang, det er nødvendigt for, at de kan udføre deres opgaver. Når elever, forældre og pressen orienteres, vil der almindeligvis ikke være vægtige hensyn, der taler for at videregive særlige følsomme personoplysninger. Dette gælder dog ikke i forhold til forældre og nære pårørende til den, som oplysningen drejer sig om, for eksempel en tilskadekommet elev.

I forhold til at videregive fortrolige oplysninger til ansatte – for eksempel undervisere – på uddannelsesinstitutionen skal der være et sagligt behov for, at de kan modtage oplysninger af rent privat karakter.

Hvis oplysningerne drejer sig om andre personlige forhold end rent private, for eksempel sociale problemer, der ikke kan betegnes som væsentlige, eller økonomiske forhold, skal der være en saglig begrundelse for, at sådanne almindelige fortrolige oplysninger videregives. Igen må der foretages en konkret afvejning af de forskellige modstående hensyn. I forhold til politi, kommune, andre sociale myndigheder, læger, sundhedspersonale, brandvæsen mv. vil der kunne være en saglig begrundelse for at videregive oplysninger om personlige forhold. Derimod vil der normalt ikke være tilstrækkelige saglige hensyn, der taler for at underrette elever og forældre, medmindre de pågældende er forældre til den elev/studerende, som oplysningen drejer sig om.

Hvis den person eller myndighed, som tavshedsreglerne søger at beskytte, giver samtykke til, at fortrolige oplysninger gives videre, kan disse oplysninger frit videregives.

Opmærksomheden henledes på, at beskyttelse af offentlige interesser vil kunne begrunde hemmeligholdelse af oplysninger. For eksempel vil hensynet til statens sikkerhed i forbindelse med terrorhandlinger kunne være en væsentlig årsag til at holde visse oplysninger hemmelige. Er der mistanke om kriminalitet, for eksempel skoleskyderier, vold, brand eller bombe-trusler, kan hensynet til politiets efterforskning, strafferetlig forfølgning og forebyggende arbejde også begrunde hemmeligholdelse af oplysningerne.

Sikkerhed og kriseberedskab

**- råd og vejledning til skoler og
uddannelsesinstitutioner**

Design: Center for Kommunikation og Presse

Denne publikation kan ikke bestilles.
Der henvises til webudgaven.

Publikationen kan hentes på:
www.uvm.dk

Børne- og Undervisningsministeriet
Departementet
Frederiksholms Kanal 21
1220 København K

BØRNE- OG
UNDERVISNINGSMINISTERIET

